

KORA ÚJKORI MAGYAR TÖRTÉNELEM SZEMINÁRIUM

Kurzuskód: BTTR22327BA

Időpont: Szerda 12.00

Helyszín: 407/5. terem

Oktató: Árvai Tünde (arvai.tunde@arts.unideb.hu)

TELJESÍTÉS FELTÉTELEI:

- aktív órai részvétel (max. 3 hiányzás, jelezni emailben)
 - 15 perces prezentáció tartása a választott témáról (benne legalább 1 forrás elemzése)
 - 10 000 karakteres összefoglaló a választott témáról (választás indoklása, téma összefoglalása legalább 5 szakirodalom felhasználásával, lábjegyzetelve, annak bemutatása hogyan érvényesítene a nőtörténeti nézőpontot saját kutatásában) **Beadási határidő: 2025. május 4.**
1. február 19. Teljesítés feltételeinek ismertetése, témaválasztás.
 2. február 25. A kora újkori magyar történelem középszintű ismeretanyagának átisméltése
 3. március 5. A házasság, nemiség a kora újkorban
referátum: Nádasdy Tamás és Kanizsay Orsolya házassága
referátum: Nemiség, erotikus szókincs a kora újkorban
 4. március 12. Gyermekvárás, születés
referátum: A baba mesterség
referátum: Kanizsay Orsolya terhessége
 5. március 19. Gyermekgondozás, nevelés
referátum: A kora újkor gyermekképe, gyereknevelése
referátum: Nádasdy Ferenc, a fekete bég gyermekkorai szülei levelezésének tükrében
 6. március 26. Nő és politikum: fejedelemasszonyok
referátum: Jagelló Izabella és emlékezete
referátum: Lorántffy Zsuzsanna és emlékezete
 7. április 2. Nő és politikum: arisztokrata asszonyok a közéletben
referátum: Báthory Erzsébet élete és pere
referátum: Báthory Erzsébet emlékezete, képe a pop-kultúrában
 8. április 9. TAVASZI SZÜNETHET
 9. április 16. Nők és honvédelem a várháborúk korában
referátum: Harcoló nők ábrázolása a művészetben
referátum: Női szerepek a várháborúk korában (angol nyelvű olvasmány)
referátum: Zrínyi Ilona és emlékezete
 10. április 23. A nők művelődéshez való joga, nőnevelés színterei
referátum: Az elvárt női műveltség a kora újkorban
referátum: Nők és könyvkultúra
 11. április 30. Az apácaélet keretei, kulturális jelentősége
referátum: Csáky Anna Franciska
 12. május 7. Női szerepvállalás a reformáció terjesztésében Magyarországon
referátum: A lelkesfeleségek
 13. május 14. Gyógyítás, boszorkányvadás
referátum: Debreceni boszorkánypercek
 14. május 21. Félév értékelése, jegyosztás

A házasság, nemiség a kora újkorban

Péter Katalin: Házasság a régi Magyarországon. Bp., 2008.

Péter Katalin: Szerelm és házasság a Hajnal-határtól keletre. In: Szentmártoni Szabó Géza (szerk.): [Ámor, álm és mámor](#). A szerelm a régi magyar irodalomban és a szerelm ezredéves hazai kultúrtörténete. Bp., 2002. 1–24.

Duchonová Diana: Női családi szerepek: menyasszony, feleség, anya. A női kommunikáció színterei a nemesi családokban. In: Sipos Balázs, Krász Lilla (szerk.): [A női kommunikáció kultúrtörténete: tanulmányok](#). Bp., 2019. 47–58.

Várkonyi Gábor: Házasság – család és politikum. In: Uo.: Ünnepek és hétköznapok. Művelődés és mentalitás a török kori Magyarországon. Bp., 2009. 141–157.

Horváth Ágnes: Főnemesi özvegyasszonyok a 16–17. századi Magyarországon (Elmélet és gyakorlat). In: Fábri Anna, Várkonyi Gábor szerk.: [A nők világa. Művelődés– és társadalomtörténeti tanulmányok](#). Bp, 2007. 247–268.

*Papp Gábor: [Házastársi örök szerelm](#). Nádasdy Tamás és Kanizsai Orsolya levelezése. Korunk 3. (2016/12.) 4–13.

J. Újváry Zsuzsanna: Polgári házassági szokások és erkölcs a 16–17. századi Magyarországon. In: Szentmártoni Szabó Géza (szerk.): [Ámor, álm és mámor](#). A szerelm a régi magyar irodalomban és a szerelm ezredéves hazai kultúrtörténete. Bp., 2002. 67–82.

*Pósán László: A nemiség és testiség szemlélete a középkor és reneszánsz idején. In: Szentmártoni Szabó Géza (szerk.): [Ámor, álm és mámor](#). Bp., 2002. 25–48.

*Mezey Barna: Büntetőjog és szexualitás. Nemi bűncselekmények a feudális büntetőbíráskodásban. In: Szentmártoni Szabó Géza (szerk.): [Ámor, álm és mámor](#). Bp., 2002. 243–265.

Hegedűs Attila: Erotikus szókinés a régi magyar nyelvben. In: Szentmártoni Szabó Géza (szerk.): [Ámor, álm és mámor](#). Bp., 2002. 211–216.

Németh S. Katalin: A csók mint téma a 16–17. századi magyar költészetben. In: Szentmártoni Szabó Géza (szerk.): [Ámor, álm és mámor](#). Bp., 2002. 175–190.

Gyermekvárás, születés

Deáky Zita, Krász Lilla (szerk.): Minden dolgoknak kezdete: a születés kultúrtörténete Magyarországon, 16–20. század. Bp., 2005.

*Bagi Zoltán Péter: [Kanizsai Orsolya terhessége és Nádasdy Ferenc születése](#). Kaleidoscop 13. (2016) 218–231.

Gyermekkép, nevelés

*Péter Katalin: A gyermek első tíz esztendeje. In: Uő. (szerk.): Gyermek a kora újkori Magyarországon. Bp., 1996. 15–50.

Tartsákné Ládonyi Emese [A kisgyermekkor és az anyaság történeti változásai a 17-18. századi magyar nyelvű forrásokban](#). Doktori disszertáció. Bp., 2021.

Péter Katalin: Jobbágygyermekokról a kora újkori Magyarországon. In: Uő.: Magánélet a régi Magyarországon. Bp., 2013. 117–136.

Bódai Dalma: [Szülői szerepek és gondoskodás. Czobor Erzsébet mint anya és mostohaanya](#). In: Erdélyi Gabriella (szerk.): Érzelmek és mostohák. Mozaikcsaládok a régi Magyarországon (1500–1850). Bp., 2019. 91–111.

Grynaeus Tamás: Szerelmes Orsikám: [A Nádasdyak és Szegedi Kőrös Gáspár levelezése](#). Bp., 1988.

Nő és politikum: fejedelemasszonyok

*Steinmacher Kornélia: [Az idegenből jött uralkodónő, Jagelló Izabella \(1519–1559\) alakja a magyar kulturális emlékezetben](#). Publicationes Universitatis Miskolcensis, Sectio Philosophica 19. (2015) 1. sz. 353–368.

Oborni Teréz: Principissa. Fejedelmi feleségek Erdélyben. In: Uő: Erdély aranykora. Fejedelmek tündérbirtokai. Bp., 2021. 196–217.

Bánki Judit: [Brandenburgi Katalin az Erdélyi Fejedelemségben](#). Történelmi Szemle 36. (1994) 3–4. sz. 311–326.

*G. Etényi Nóra: [Lorántffy Zsuzsanna politikai és kulturális szerepe hazai és európai tükrökben](#). Ráday Gyűjtemény

Péter Katalin: Milyenek voltak az erdélyi fejedelemszökevények? In: Uő: Magánélet a régi Magyarországon. Bp., 2013. 35–96.

Nő és politikum: arisztokrata asszonyok a közéletben

Várkonyi Gábor: „Nekem azt kell tennem, amit mások akarnak...” Arisztokrata nők és a közélet a kora újkori Magyarországon. In: Fábri Anna, Várkonyi Gábor szerk.: A nők világa. Művelődés- és társadalomtörténeti tanulmányok. Bp., 2007. 123–138.

Fischer Viktória: [Főúri asszonyok a kora újkori társasági életben](#). Újkor.hu Magyar történelem 2020. november 4.

Benda Borbála: Rákóczi Erzsébet, a birtokos és gazdálkodó. In: Fábri Anna, Várkonyi Gábor szerk.: A nők világa. Művelődés- és társadalomtörténeti tanulmányok. Bp., 2007. 19–28.

Nagy Antal: Az arisztokrata női udvartartás irányítója: a vénasszony. In: Fábri Anna, Várkonyi Gábor szerk.: A nők világa. Művelődés- és társadalomtörténeti tanulmányok. Bp., 2007. 11–18.

*Lengyel Tünde, Várkonyi Gábor: Báthory Erzsébet. Egy asszony élete. Bp., 2010.

Várkonyi Gábor: [Báthory Erzsébet](#). Bűnös vagy áldozat? Magyar Történelem Rejtélyei. Bp., 2016.

Berki Anna, Szabó Katalin: [Egy történeti pszichológiai esettanulmány – Lorántffy Zsuzsanna és az érzelmi zavarok](#). Szabolcs-Szatmár-Beregi Szemle 56. (2021) 2. sz. 3–18.

Nők és honvédelem a várháborúk korában

*Papp Júlia: ["...A nőket sehol sem látjuk valami vérengző foglalkozásban..." Székely Bertalan Egri nők című festményének történeti forrásai](#). Művészettörténeti Értesítő 63. (2014) 2. sz. 325–344.

Papp Júlia: [Végy társadnak a harcba...](#) A vitéz szigetvári nő(k) a 19. századi képzőművészetben. In: In via eruditionis. Tanulmányok a 70 éves Imre Mihály tiszteletére. Debrecen, 2016. 384–393.

Bagi Zoltán Péter: [Female roles in the History of the Long Turkish War](#) Kritische Zeiten: Zeitschrift Fur Humanwissenschaften 7. (2016) 3–4. sz. 76–87.

*R. Várkonyi Ágnes: Zrínyi Ilona. Európa legbátrabb asszonya. Bp., 2009.

A nők művelődéshez való joga, nőnevelés színterei

Kéri Katalin: Korai hazai források a nőkről és tanuláshoz való jogukról. In: Orsós Anna, Trendl Fanni (szerk.): Útjelzők a 70 esztendő Forray Katalin tiszteletére. Pécs, 2012. 154–164.

Kéri Katalin: Női élet, leánynevelés a XVI–XVII. századi Magyarországon. In: Uő. (szerk.): Kéri Katalin: [Női élet, leánynevelés az újkorban. Válogatott tanulmányok](#). Bp., 2015. 106–136.

Pukánszky Béla: [A nőnevelés története](#). Bp., 2013. (5–7. fejezet)

Lengyel Tünde: A kora újkori női műveltség problémái – elvárások, határok és lehetőségek. In: Sipos Balázs, Krász Lilla (szerk.): [A női kommunikáció kultúrtörténete: tanulmányok](#). Bp., 2019. 21–33.

*Péter Katalin: Az olvasó nő eszménye a 17. század elején. In: Uő: Magánélet a régi Magyarországon. Bp., 2013. 25–34.

Monok István: A női könyvtulajdonos, a női olvasó a 16–17. században. In: Papp Júlia (szerk.): A zsolnától a rózsaszín regényig. [Fejezetek a magyar női művelődés történetéből](#). Bp., 2014. 79–94.

Pesti Brigitta: Nők szerepe és jelentősége a 17. századi könyvkiadás mecenatúrájában. In: Sipos Balázs, Krász Lilla (szerk.): [A női kommunikáció kultúrtörténete: tanulmányok](#). Bp., 2019. 138–155.

Az apácaélet keretei, kulturális jelentősége

Horn Ildikó: Apácaélet a 17. században. In: Szabolcs Ottó szerk.: Politikai portrék, jogalkotások, intézmények a 17–19. századból. (A történelemtanári továbbképzés kiskönyvtára 4.) Bp., 1995. 67–77.

*Horn Ildikó: [Csáky Anna Franciska és a pozsonyi klarisszák](#). Aetas 1992/3. 28–43.

Védelmeső, erős pajzs – A vallásos női műveltség a 15–18. században. In: Papp Júlia (szerk.): A zsolttártól a rózsaszín regényig. [Fejezetek a magyar női művelődés történetéből](#). Bp., 2014. 231–241.

Női szerepvállalás a reformáció terjesztésében Magyarországon

*Gaál Izabella: [A nők szerepe a reformáció terjesztésében Magyarországon, különös tekintettel Debrecen városára](#). In: A nők jelenléte és szerepe a magyar protestáns szellemiségben. Bp., 2019. 21–32.

Balogh Judit: [Női szerepkonstrukciók a magyar reformáció korában](#). ACTA Universitatis, Sectio Historiae, 46. 23–37.

Rüsz-Fogarasi Enikő: [A lelkész feleség/papné: egy új szerepkör a kora újkori nők számára](#). Művészet és mesterség Tisztelgő kötet R. Várkonyi Ágnes emlékére. Bp., 2016. 323–332.

Gyógyítás, boszorkányvadás

Kristóf Ildikó: Boszorkányüldözés a kora újkori Magyarországon: kutatástörténet, eredmények, teendők – 2013-ban. In: Klaniczay Gábor, Pócs Éva (szerk.): Boszorkányok, varázslók és démonok Közép-Kelet-Európában, Vallástudományi tanulmányok Közép-Kelet-Európából 1., Bp., 2014. 17–62.

*Klaniczay Gábor: [Gyógyítók a magyarországi boszorkányperekben](#). In: Uő. és Pócs Éva (szerk.):

Komáromy Andor: [Magyarországi boszorkányperek oklevéltára](#). Bp., 1910.

Schram Ferenc (szerk.): Magyarországi boszorkányperek I–III. Bp., 1982.

Bessenyei József (szerk.): A magyarországi boszorkányság forrásai I–V. Bp., 1997–. ([III. kötet](#), [IV. kötet](#))